

TÉTELSOR A BA HIT- ÉS ERKÖLCSTAN SZIGORLAT DOGMATIKAI RÉSZÉHEZ

ANYAGA: A Hárm-as-egy Isten, Teremtés tan és teológiai antropológia, Krisztológia, Szentség-
tan (általános és részletes).

Alább megtalálhatók:

I. Az egyes témakörök-höz rendelt tételek;

**II. Az egyes témakörök-höz tartozó dogmatikai tételek, amelyek ismerete és magyarázata
szükséges;**

Függelék: A tanítóhivatali megnyilatkozások felsorolása az egyes dogmatikai tételekhez

IRODALOM A TÉMAKÖRÖKHOZ

BEINERT, W. (szerk.): *A katolikus dogmatika lexikona*, Vigilia, Budapest, 2004.

ELŐD I.: *Katolikus dogmatika*, Szent István Társulat, Budapest, 1983.

FILA B.: *Isten misztériuma; A Szentháromság; Krisztus misztériuma; Krisztus kegyelme; A kegyelem beteljesedése* – PPKE HTK jegyzetek.

GÁNÓCZY SÁNDOR: *Bevezetés a katolikus szentség tanba*, Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2006.

KERESZTY RÓKUS – PUSKÁS ATTILA: *Jézus Krisztus*, Szent István Társulat, Budapest, 2015.

MÜLLER, G. L.: *Katolikus dogmatika*, Kairosz, Budapest 2007.

PUSKÁS Attila: *A teremtés teológiája*, Szent István Társulat, Budapest, 2006.

SCHNEIDER, Th. (szerk.): *A dogmatika kézikönyve I-II.*, Budapest 1995-1997.

SCHÜTZ Antal: *Dogmatika I-II.* Budapest (különböző kiadások, ill. reprint)

I. AZ EGYES TÉMAKÖRÖKHÖZ RENDELT TÉTELEK

1. A Hárm-as-egy Isten

A természetes istenismeret útjai, problematikája. Isten tulajdonságai a filozófiai istentan szerint. A Szentháromság kinyilatkoztatása az Újszövetségben.

Áriusz és a Niceai zsinat. A kappadókiai atyák. Az I. Konstantinápolyi Zsinat. Személy és reláció a Szentháromság tanban. Immanens és üdvtörténeti Szentháromság.

Dogmatikai tételek a Hárm-as-egy Isten misztériumáról. (ezeket ld. alább felsorolva)

2. Teremtés tan és teológiai antropológia

A teremtés a Bibliában. A *creatio ex nihilo* tanításának kialakulása és jelentése. Fenntartás, együttműködés és gondviselés. Keresztény teremtéshit és evolúciós gondolkodás. Teremtés-
védelem.

Dogmatikai tételek a teremtésről.

A keresztény antropológia teremtésteológiai alapjai. Az ember istenképűségének teológiája. Az ember mint test-lélek egysége. Az ember mint személy. Angyalok. A gonosz hatalom va-
lósága.

Dogmatikai tételek az emberről, az angyalokról és a gonoszról.

3. Jézus Krisztus misztériuma

Jézus életének misztériumai. Jézus fiúi öntudata és küldetésstudata. A feltámadás. Az Egyház Krisztusról szóló hitvallásának fejlődése; a khalkédóni zsinat. Személy és természet a krisztológiában. Az Újszövetség krisztológiái. A megváltás képei a Szentírásban. Szent Anzelm a megváltásról.

Dogmatikai tételek Jézus Krisztusról.

4. Szentségtan (általános és részletes)

Szentségtani alapfogalmak értelmezése: misztérium(ok), sacramentum, signum, szimbólum. A szentségek skolasztikus teológiája (okság, hatékonyság, ex opere operato). A szentségek száma és alapítása. A keresztény beavatás szentségei. A gyógyítás szentségei. A szolgálat szentségei.

Dogmatikai tételek a szentségekről.

5. Az Eucharisztia

Az utolsó vacsora és az úrvacsora/kenyértörés biblikus értelmezése. A transsubstantiatio és a valóságos jelenlét értelmezései. Az Eucharisztia/szentmise áldozati értelmezésének dimenziói.

Dogmatikai tételek az Eucharisziáról.

II. AZ EGYES TÉMAKÖRÖKHÖZ TARTOZÓ DOGMATIKAI TÉTELEK (teológiai minősítésekkel)

A tételek magyarázatához ld. alább a Függelék, ill. különösen az alábbi irodalmat:

A KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

BEINERT, W. (szerk.): *A katolikus dogmatika lexikona*, Vigilia, Budapest, 2004.

ELŐD I.: *Katolikus dogmatika*, Szent István Társulat, Budapest, 1983.

FILA B.: *Isten misztériuma; A Szentháromság; Krisztus misztériuma; Krisztus kegyelme; A kegyelem beteljesedése* – PPKE HTK jegyzetek

MÜLLER, G. L.: *Katolikus dogmatika*, Kairosz, Budapest, 2007.

PUSKÁS Attila, *A teremtés teológiája*, Szent István Társulat, Budapest, 2006.

SCHÜTZ Antal, *Dogmatika I-II*. Budapest (különböző kiadások, ill. reprint)

1. Tételek Isten misztériumáról

Az egy igaz Isten, a mi teremtőnk és Urunk, műveiből, az emberi értelem természetes világosságánál biztosan megismerhető. (hittétel)

Isten léte nem csak az ész természetes ismeretének tárgya, hanem a természetfeletti hité. (hittétel)

Vándor állapotunk természetes istenismerete nem közvetlen és intuitív, hanem közvetett. (biztos)

Isten természetes megismerése analóg megismerés. (biztos)

Isten végtelen és végtelenül tökéletes. (hittétel)

Istent semmilyen teremtmény nem képes kimerítően megismerni. (hittétel) Isten lényege az üdvözültek számára is felfoghatatlan. (hittétel)

Az isteni tulajdonságok azonosak az isteni lényeggel és egymással. (hittétel)

Isten az igaz, az abszolút igazság, minden igazság forrása. Isten abszolút hűség (hittétel)

Isten a jó, a legfőbb jóság, minden jóság forrása. (hittétel)

Isten az abszolút erkölcsi jóság vagy szentség. (hittétel)

Isten az abszolút szépség.

Isten a mindenhatóság, az abszolút hatalom. Isten az ég és föld ura. (hittétel)

Isten végtelenül igazságos. Isten végtelenül irgalmas (hittétel)

Isten világfeletti, egy és egyszerű, változhatatlan, mindenütt jelenlévő, örök misztérium. (hittétel)

Isten maga az élet, a végtelen, abszolút élet.

Isten végtelen értelem. Isten tudása végtelen. (hittétel) Isten ismeri a múltat, a jelent és a jövőt. Isten tévedhetetlen biztonsággal ismeri az értelmes teremtmények jövőbeli szabad tetteit. (hittétel)

Isten akarata végtelen. (hittétel)

Isten maga a szeretet. (hittétel) Isten akarja és szereti saját magát szükségszerűen, a rajta kívüli létezőket pedig szabadon. (Hittétel)

Tételek a Szentháromság titkáról

Istenben három személy van: Atya, Fiú, Szentlélek. Mindegyik személy ugyanazt az isteni lényeket birtokolja. (hittétel)

Istenben valóságos örök immanens eredések vannak. (hittétel)

Az Atya eredet nélküli ősforrás. (hittétel)

A Fiú az Atyától születik. (hittétel)

A Fiú születése, nemződése isteni értelmi tevékenység. (általános biztos teológiai vélemény).

A Szentlélek az Atyától és a Fiútól mint egy elvtől és egyetlen leheléssel származik; a Szentlélek származása nem születés. (hittételek) A Lélek az Atya és a Fiú akaratából vagy kölcsönös szeretetéből származik. (biztos)

Istenben csak két eredés van: születés és lehelés. (hittétel)

Istenben valóságos vonatkozások vannak. (bennfoglalt hittétel)

Az Istenben lévő valóságos vonatkozások valóságosan azonosak az isteni lényeggel és ezért szubzisztens vonatkozások. (hittétel)

A szentháromsági vonatkozások az isteni lényegtől csak logikailag különböznek.

A szentháromsági vonatkozások egymástól valóságosan különböznek.

Istenben csak négy valóságos vonatkozás van. (biztos tételek)

Az isteni személyek teljesen egymásban vannak. (perichórézis) (hittétel)

Isten külső tevékenységei közősek a három személynek. (hittétel)

2. Tételek a teremtésről és a teológiai antropológiáról

Teremtés

Isten a semmiből teremtett meg mindent, ami rajta kívül létezik. (hittétel)

Isten szabadon, jóságából teremtette a világot. (hittétel)

A világ Isten dicsőségére teremtett. (hittétel)

A három isteni személy a teremtés egyetlen, közös princípiuma. (hittétel)

Isten a világot külső kényszertől vagy belső szükségszerűségtől mentesen teremtette. (hittétel)

Isten a világot jónak teremtette. (hittétel)

A világnak időbeli kezdete van. (hittétel)

Isten létében fenntartja a teremtett dolgokat. (hittétel)

Isten őriz és gondviselésével kormányoz minden teremtett dolgot. (hittétel)

Teológiai antropológia

Az első embert Isten teremtette. (hittétel)

Az ember két lényegi elemből áll, anyagi testből és szellemi lélekből. (hittétel)

Az értelmes lélek saját magától és lényegileg a test formája. (hittétel)

Minden embernek szellemi, halhatatlan lelke van. (hittétel)

Az egyes ember lelkét Isten közvetlenül teremti. (általános biztos teol. vélemény)

Isten az idő kezdetén szellemi lényeket, vagyis angyalokat teremtett. (hittétel)

Az angyalok szellemi természetű lények. (hittétel)

A gonosz szellemeket (démonok) Isten jónak teremtette, saját bűnük folytán lettek gonoszok. (hittétel)

A jó angyalok elsődleges feladata Isten dicsőítése és szolgálata, másodlagos feladatuk az emberek őrzése és a róluk való gondoskodás üdvösségükre. (rendes, egyetemes tanítóhivatal alapján hittétel)

Ádám bűne miatt a sátánnak bizonyos hatalma van az emberek felett. (hittétel)

3. Hittételek Jézus Krisztusról

A Názáreti Jézus, az Isten Igéje, az Atya Fia, a Szentháromság egyik személye. (hittétel)

Jézus Krisztus valóságos ember, valóságos testtel és lélekkel. (hittétel)

Jézus Krisztusban az isteni és emberi természet hüposztatikusan, azaz a személy egységében egyesült; a két természet nem vegyült össze, nem változott, hanem megtartotta minden sajátosságát. (hittétel)

Jézus Krisztusban két természetes akarat és két természetes tevékenység van. (hittétel)

A személyes egység (*unio hypostatica*) Krisztus fogantatásának pillanatában kezdődött és soha nem szakadt és szakad meg. (hittétel)

Krisztus emberi természete szerint Istennek természetes, és nem fogadott fia. (hittétel)

Ugyanazzal az imádással kell imádni a Fiúistent és Jézust, az embert. (hittétel)

Krisztus lelke létezése első pillanatától birtokolta Isten közvetlen látását, amely kizár minden tévedést. (biztos).

Krisztus embersége lényegileg szent a személyes egység miatt. (ált. vélemény) Krisztusban volt megszentelő kegyelem, megfelelő erények és a Szentlélek ajándékai. (biztos)

Krisztusban nem volt bűn, sem az eredeti, sem személyes. (hittétel)

Krisztus vétkezhetsen volt. (hittételhez közeli)

Krisztustól, a Főtől, a megszentelő kegyelem árad a Misztikus test tagjaira. (általános vélemény)

Az Ige azért testesült meg, hogy az embereket megváltsa. (hittétel)

Krisztus az első és fő közvetítő Isten és az emberek között. (hittétel)

Krisztus mint Istentől rendelt főpap a kereszt oltárán igaz áldozatot mutatott be. (hittétel)

Krisztus kereszthalálával megváltott és kiengesztelt minket Istennel. (hittétel)

Krisztus az Atyának bűneinkért helyettesítő elégtételt adott, (hittételhez közeli) amely egyenlő értékű a megbántásokkal, sőt túláradó és végtelen. (ált. vélemény)

Krisztus nem csak a predestináltakért halt meg (hittétel). Krisztus nem csak a hívőkért halt meg, hanem minden emberért, kivétel nélkül. (hittételhez közeli)

Krisztus kiérdemelte a természetfeletti rend helyreállítását (hittétel) és saját felmagasztalását. (biztos)

4. Hittételek a szentségekről

A Katolikus Egyház úgy tanítja, hogy hét szentség van (DS 860, 1310, 1601), de ezek egymás között nem egyenlők (DS 1603).

A szentségeket Jézus Krisztus alapította (DS 1601).

Ha a szertartást az Egyház által megkívánt anyag, forma és szándék szerint végzik, a szentség létrejön (DS 1262, 1312, 1611, 1613).

A szentségek feltételezik, táplálják, erősítik és kifejezik a hitet (SC 59).

A szentségek részesítenek Krisztus halálának és feltámadásának, vagyis húsvét misztériumának kegyelmében. (SC 61)

Krisztus jelen van az Egyházban: a pap személyében, az eucharisztikus színek alatt, igéjében és egyházi testében (SC 7).

A keresztség, a bérálás és az egyházi rend szentsége eltörölhetetlen lelki jegyet hagy, nem megismételhető (DS 1313, 1609, 1624).

A keresztséghez természetes víz szükséges, és az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében szolgáltatják ki (DS 802, 1314, 1615, 1617).

A keresztségben részesülő minden bűne bocsánatot nyer (DS 150, 1316, 1515, 1672), és Krisztus egyházi testének tagja lesz (DS 1314, 1671).

Szükség esetén bárki keresztelhet (DS 1315, 2536).

Az eucharisztia szentségét Jézus az utolsó vacsorán alapította (DS 1637-1638, 1740).

Az eucharisztia során a kenyér és a bor Krisztus testévé és vérévé válik (DS 802, 1321, 1640, 1651, 4413). Az átlényegülés (transsubstantiatio) fogalma ennek megfelelő, alkalmas kifejezése (DS 1642, 1652).

Az eucharisztia ünneplését érvényesen felszentelt püspök vagy pap vezetheti (DS 802, 4541). A szentmise valódi áldozat, amelyben Krisztus keresztáldozata jelenvalóvá lesz DS 1739-41, 1751.

A szentmiseáldozatban az áldozati adomány és a feláldozó azonos, csak a felajánlás módja különbözik. DS 1743

A szentmiseáldozta nem csak hálaadó és dicsőítő, hanem könyörgő és engesztelő áldozat is. DS 1743, 1753

FÜGGELÉK

TANÍTÓHIVATALI MEGNYILATKOZÁSOK A FENTI TÉTELEKHEZ

Ha másként nincs jelölve, a számok a Denzingerre utalnak: DENZINGER, H. – HÜNERMANN, P., (szerk.) *Hitvallások és az Egyház Tanítóhivatalának megnyilatkozásai*, Bánytereny – Budapest, 2004.

Istentan

Egyetlen személyes Isten van: 30, 40, 125, 150, 71, 3001, 3021, 3022.

Isten transzcendenciája és tökéletessége: 3001.

Isten a világ teremtője: 3001, 3021.

Isten megismerhetősége: 3026.

Isten léte a természetfeletti hit tárgya: 3001, 3021, 3875-3876.

Vándor állapotunk természetes istenismerete közvetett: 895, 2841-2847 (ontologizmus elítélése), 3201-3210.

Istent semmilyen teremtmény nem képes kimerítően megismerni. Isten lényege az üdvözültek számára is felfoghatatlan: 800 (Isten incomprehensibilis, ineffabilis), 3001.

Isten végtelen és végtelenül tökéletes: 3001.

Az isteni tulajdonságok azonosak az isteni lényeggel és egymással: 1330, 745.

Isten abszolút egyszerű: 800, 3001.

Az isteni tulajdonságok: 800, 3001.

Isten tudása: 3001, 3003.

Isten akarata: 3000.

Isten szeretete: 3025, 3002.

Isten mindenhatósága: 3001, 800.

Isten igazságossága és irgalma: 3001.

Szentháromságtan

Szentháromságáni tévedések: 75, 150, 153-176, 421, 4522.

Szentháromságtan kifejtése: 525-532, 568-570, 851-853, 1330-1331.

Szentlélek származása: 850, 1300-1303.

Teremtéstan

Semmiből teremtés: 3025, 800.

Isten szabadon, jószágából teremtette a világot: 3002, 3001.

A világ Isten dicsőségére teremtett: 3025.

A három isteni személy a teremtés egyetlen, közös princípiuma: 1331.

Isten a világot külső kényszertől vagy belső szükségszerűségtől mentesen teremtette: 3002, 3025.

Isten a világot jónak teremtette: 1333.

A világnak időbeli kezdete van: 800, 3002, 951-953.

Isten létében fenntartja a teremtett dolgokat: 3003.

Isten őriz és gondviselésével kormányoz minden teremtett dolgot: 3003.

Az első embert Isten teremtette: 3002, 800, 3896.

Az emberi nem egy: 3897, Nostra aetate 1.

Az ember két lényegi elemből áll, anyagi testből és szellemi lélekből: 3002, 800.

A lélek a test formája: 902, 1440, 2828.

Minden embernek szellemi, halhatatlan lelke van: 1440.

Az egyes ember lelkét Isten közvetlenül teremti: 1440, 3896.

Isten az idő kezdetén szellemi lényeket, vagyis angyalokat teremtett: 800.

Az angyalok szellemi lények: 800, 3002.

A gonosz szellemeket (démonok) Isten jónak teremtette, saját bűnük folytán lettek gonoszok: 800.

Ádám bűne miatt a sátánnak bizonyos hatalma van az emberek felett: 1511, 1521.

Krisztológia

A Názáreti Jézus, az Isten Igéje, az Atya Fia, a Szentháromság egyik személye: ld. hitvallások
Jézus Krisztus valóságos ember: hitvallások, khalkédóni zsinat.

Jézus Krisztusban az isteni és emberi természet hüposztatikusan, azaz a személy egységben egyesült; a két természet nem vegyült össze, nem változott, hanem megtartotta minden sajátosságát: 301, 293-294, 3905.

Jézus Krisztusban két természetes akarat és két természetes tevékenység van: 510-516, 556-557.

A személyes egység (*unio hypostatica*) Krisztus fogantatásának pillanatában kezdődött és soha nem szakadt és szakad meg: 404.

Krisztus emberi természete szerint Istennek természetes és nem fogadott fia: 595, 610-611.

Egyetlen imádással kell imádni a megtestesült Igét, amely kiterjed az emberségére is: 431, 2661.

Krisztus lelke létezése első pillanatától birtokolta Isten közvetlen látását. Ez a tudás kizár minden tévedést: 3812, 3645-3647. KEK 473-474.

Krisztusban nem volt eredeti bűn: 1347 Nem volt benne rendetlen kívánság: 434; sem személyes bűn: 301.

Krisztus emberi akarata vétkezhetetlen: 434.

Az Ige azért testesült meg, hogy az embereket megváltsa: hitvallások.

Krisztus királysága azt jelenti, hogy Krisztus törvényhozó és az emberek bírója: 1571, 3675-3679.

Krisztus papsága: 261, 1739-1741; Krisztus a keresztnél igaz áldozatot mutatott be: 261, 1743, 1739-1740, 3438.

Krisztus kereszthalálával megváltott és kiengesztelt minket Istennel: 1513, 1739-1741.

Krisztus az Atyának bűneinkért helyettesítő elégtételt adott: 1528, amely egyenlő értékű a megbántásokkal, sőt túlaradó és végtelen: 1025.

Krisztus nem csak a predestináltakért halt meg: 2005; Krisztus nem csak a hívőkért halt meg, hanem minden emberért, kivétel nélkül: 2304, 1522.

Krisztus kiérdemelte a természetfeletti rend helyreállítását: 1513, 1528.

Szentségtan

A hét szentség: 1310, 1600-1613, 3439-3451, 3489.

Egyes szentségek

Eucharisztia: 1320-1322, 3891, 1635-1661, 1738-1759, 4410-4413. Keresztség: 794, 1314-1316. Bűnbánat: 1323, 1667-1693. Betegek kenete: 1694-1700. Egyházi rend: 1764-1778, 4590-4606, 4980-4983. Házasság: 1797-1816, 4470-4479.